

Mikael Hidén

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA 9.2.2024 KELLO 8.00
HE 90/23 vp Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä
niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin
sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien
asemasta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi
ja niihin liittyviksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Lontoossa 1951 Pohjois-Atlantin liiton sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen ja Pariisissa 1952 Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan. Sopimus määrittää sopimuspuolten joukkojen oikeudellista asemaa niiden oleskellessa toisen sopimuspuolen alueella. Pöytäkirjalla ulotetaan sopimuksen määräykset myös NATOn esikuntiin ja niiden sotilas- ja siviilihenkilöstöön pöytäkirjassa määrätyn mukautuksin. Suomi on NATOn rauhankumppanuuteen osallistuvana valtiona tosiasiallisesti jo soveltanut em. sopimusta ja pöytäkirjaa liittyttyään NATO-sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehtyyn sopimukseen ja sen ensimmäiseen ja toiseen lisäpöytäkirjaan, jotka jäävät edelleen voimaan suhteessa niiden sopimuspuolina oleviin rauhankumppanuusvaltioihin. - Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset sopimuksen ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi sopimukseen ja pöytäkirjaan liittymisestä johtuvia tai sen vuoksi aiheellisiksi katsottuja muutoksia useisiin lakeihin.

Esityksen perusteluissa on nähdäkseni hyvin huolehdittu lukijan tiedontarpeesta – tuotu esiin tietoja ja näkökohtia, jotka voivat olla relevantteja esityksen käsittelyssä

eduskunnassa. Perusteluihin sisältyy laaja (n. 24 sivua) käsittelyjärjestystä koskeva jakso. Jakso tekee mielestäni kunniaa käsiteltävien kysymysten moni-ilmeisyydelle - sille että tilanteissa, joissa normi tai käytäntö ei anna selvää ohjausta menettelytavan valintaan, on tarvittaessa uhrattava aikaa - ja palstatilaa - sen osoittamiseen, että huomioon otettavia näkökohtia on huolellisesti punnittu. Minulla ei ole mitään yleistä huomautettavaa jaksossa esitettyyn (joihinkin yksityiskohtiin palataan myöhemmänä).

Kysymys eduskunnan suostumuksen tarpeellisuudesta ei nähdäkseni vaadi tässä enempää huomiota. Merkittävä oikeudellinen kysymys tässä yhteydessä on, missä järjestyksessä – millä enemmistöllä – sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on päätettävä. Perustuslain 94 §:n 2 momentti, joka koskee kansainvälisen velvoitteen hyväksymisestä tai sen irtisanomisesta päättämistä, ja PL 95 §:n 2 momentti, joka koskee lakiehdotusta kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta, muodostavat tässä säännösparin, jossa valinta yksinkertaisella enemmistöllä tai kahden kolmasosan enemmistöllä tapahtuvan päätöksenteon välillä on - ymmärrettävästi – ohjattu tapahtumaan täsmälleen samojen kriteerien mukaisesti. Kumpaakin momenttia on yhdenmukaisella tavalla muutettu perustuslain 2011 tapahtuneessa tarkistuksessa (1112/2011).

Nyt käsilläolevan esityksen käsittelytapa määräytyy oleellisesti PL 94,2 §:n ja PL 95,2 §:n normien mukaan. Tarkastelen seuraavassa sen vuoksi säätämisasiakirjojen valossa, mitä näillä säännöksillä tarkoitettiin niitä tai niiden muutoksia säädettäessä. Perustuslain 94,2 §:n ja PL 95, 2 §:n yhteyden vuoksi tarkastelen konkreettisesti vain PL 95,2 §:ää.

Nykyisen perustuslain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä esitettiin PL 95 §:n 2 momentille seuraavaa sanamuotoa:

Lakiehdotus kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta käsitellään tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Jos ehdotus kuitenkin koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista, eduskunnan on se hyväksyttävä sitä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Sanamuotoa ei eduskuntakäsittelyssä muutettu ja säännös tuli siten näin kuuluvana uuteen, 1.3.2000 voimaan tulleeseen perustuslakiin (HE 1/98 vp, pevm 10/98 vp, LJL

1/99 vp). Perustuslain säätämisasiakirjoissa esitettiin säännöksen sisällöstä joitakin periaatteellisesti merkittäviä seikkoja. Hallituksen esityksen perusteluista käy selväksi, että säännöksessä tarkoitettiin perustuslakia koskevalla ehdotuksella perustuslain kanssa ristiriidassa olevaa ehdotusta, että kahden kolmasosan enemmistöllä tapahtuvaa päätöksentekoa asiassa pidettiin ns. supistetun perustuslainsäätämisyjärjestyksen käyttämisenä ja että tässä järjestyksessä säädettävä laki oli ns. poikkeuslaki. Edelleen todettiin, että supistetussa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä säädettävä sopimusvelvoitteiden voimaansaattamista tarkoittava laki ei voi sisältää muita kuin ko. kansainvälisestä velvoitteesta välittömästi johtuvia perustuslain säätämisyjärjestystä vaativia säännöksiä ja että perustuslain säännösten (sanamuodon) muuttamista koskevat ehdotukset olisi kuitenkin käsiteltävä lakiehdotuksen 73 §:ssä tarkoitettua varsinaisessa perustuslain säätämisyjärjestyksessä (HE 1/98 vp, s.151). - Esityksestä antamassaan mietinnössä myös perustuslakivaliokunta totesi, että valtiosopimuksen voimaansaattamista koskeva lakiehdotus käsitellään ns. supistetussa perustuslain säätämisyjärjestyksessä, jos ehdotus koskee perustuslakia, ja piti selvänä, että tässä järjestyksessä säädetyt voimaansaattamislait ovat valtiosääntöoikeudelliselta luonteltaan poikkeuslakeja. Tähän liittyen valiokunta vielä totesi, että näihin lakeihin siksi kohdistuu (perustuslakiehdotuksen) 73 §:ssä säädetty rajatun poikkeuksen vaatimus (pevm 10/98 vp, s.28).

Perustuslakiin vuonna 2011 tehdyissä tarkistuksissa (1112/2011) muutettiin myös PL 95 §:n 2 momentin säännöstä säännöksen tekstiin tehdyllä lisäyksellä. Muutettu – ja nyt edelleen voimassa oleva - säännös kuuluu seuraavasti (vuonna 2011 tehty lisäys on tässä merkitty punaisella):

Lakiehdotus kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta käsitellään tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Jos ehdotus kuitenkin koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista **taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle**, eduskunnan on se hyväksyttävä sitä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Muutoksen tarkoituksena oli tuoda lisää joustoa toimivallan siirtoa koskevien kansainvälisten sopimusvelvoitteiden käsittelyyn ja saattaa se paremmin vastaamaan Suomen asemaa EU:ssa ja yleensä kansainvälisessä yhteistyössä (HE 60/210 vp, s. 44 – 45). Tässä yhteydessä tärkeää on, että täysivaltaisuuden kannalta merkittävän toimivallan siirron hyväksymistä kahden kolmasosan enemmistöllä ei pidetty supistetun perustuslain säätämisyjärjestyksen käyttämisenä ja poikkeuslain säätämisenä.

Hallituksen esityksen perusteluissa todettiin tehtävän päätöksen valtiosääntöoikeudellisesta luonteesta (HE 60/10 vp, s.45):

”Säännökset merkitsisivät, että toimivallan siirto olisi toteutettavissa perustuslain siihen tarkoitukseen osoittamassa menettelyssä eikä merkittävääkään toimivallan siirtoa enää pidettäisi poikkeuksena perustuslaista. Tämä määräenemmistöä edellyttävä päätöksenteko rinnastuisi lähinnä valtakunnan alueen muuttamista (PL 94 §:n 2 mom. ja 95 §:n 2 mom.) tai talousarvion ulkopuolista rahastoa (PL 87 §) koskevaan perustuslakisääntelyyn.”

Talousarvion ulkopuolisen rahaston perustamista tai tällaisen rahaston tai sen käyttötarkoituksen olennaista laajentamista tarkoittavan lakiehdotuksen hyväksymiseen vaaditaan PL 87 §:n mukaan vähintään kahden kolmasosan enemmistö annetuista äänistä. Vaikka enemmistövaatimus on säännöksessä sama kuin supistetussa perustuslain säätämisjärjestyksessä, on kyseessä tavallinen laki, jonka säätämiseen on kuitenkin liitetty määräenemmistövaatimus (ks. HE 1/98 vp, s.138-140; pevm 10/98 vp, s.24). Myös perustuslakivaliokunta kiinnitti perustuslain tarkistusasiassa antamansa mietinnön yleisperusteluissa huomiota toimivallan siirtoa koskevien päätösten valtiosääntöoikeudelliseen luonteeseen. Valiokunta totesi mm. (pevm 9/10vp, s.8):

”....Säännökset merkitsevät sitä, että täysivaltaisuuden kannalta merkittävät toimivallan siirrot ovat toteutettavissa perustuslain siihen tarkoittamassa menettelyssä eikä merkittävääkään toimivallan siirtoa siten pidetä poikkeuksena perustuslaista. Päätöksenteossa käytettävä määräenemmistö ei sinänsä muutu.”

Mainittakoon vielä hallituksen esityksen toteamus (HE 60/10 vp, s. 46) siitä, että tehdyt säännösehdotukset eivät kokonaan poista poikkeuslakien tarvetta kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamisen yhteydessä, vaan kansainvälisiin velvoitteisiin saattaa sisältyä esimerkiksi perusoikeussäännösten kannalta erikseen arvioitavia näkökohtia.

Edellä sanotusta ilmenee, että PL 95,2 §:n säännökseen sisältyy yksinkertaisella enemmistöllä tehtävien päätösten lisäksi kaksi päätöksentekoa, jotka on tarkoitettu toisistaan selvästi erillisiksi, mutta joissa kummassakin edellytetään päätösten tekemistä samalla kahden kolmasosan enemmistöllä. Toinen näistä kahden kolmasosan enemmistöä edellyttävistä menettelyistä koskee tavallista, vaikkakin määräenemmiställä säädettävää lakia täysivaltaisuuden kannalta merkittävästä toimivallan siirrosta, toinen taas lakia, joka perustuslakia koskevana - käytännössä lähinnä perusoikeussuojaan puuttumisen vuoksi - säädetään ns. supistetussa perustuslain säätämisjärjestyksessä poikkeuslakina. - Tähän asiointilaan nähden

voidaan seuraavaa, hallituksen esityksen käsittelyjärjestysperusteluissa esitettyä luonnehdintaa pitää jossain määrin epätarkkana (s. 128):

” Vastaavasti perustuslain 95 §:n 2 momentin mukaan, jos ehdotus kuitenkin koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, eduskunnan on se hyväksyttävä sitä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä eli niin sanotussa supistetussa perustuslain säätämisyjärjestyksessä .”

- - - - -

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa käsitellään (s. 129) lyhyesti mahdollisuutta soveltaa tässä asiassa PL 95 §:n 2 momenttiin vuonna 2011 tehtyä lisäystä täysivaltaisuuden kannalta merkittävän toimivallan siirtämisestä. Kohdassa todetaan, että lisäystä säädettäessä oli kysymys siitä, siirretäänkö kansainvälisellä velvoitteella täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivaltaa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, mutta muutoksen esitöissä ei sen sijaan käsitelty kysymystä siitä, oliko kriteeriä tarkoitettu sovellettavaksi myös tilanteissa, joissa olisi tosiasiallisesti kyse toimivallan siirtämisestä toiselle valtiolle. Kohta jatkuu näin:

”... Kuten edellä on todettu, Nato SOFA sääntelee kahden Naton jäsenvaltion suhdetta joukkojen ollessa tämän toisen Naton jäsenvaltion alueella. Sopimuksen kattamassa toiminnassa on kyse toimivallasta valtioiden välillä, eikä toimivallan siirrosta Natolle kansainvälisenä järjestönä. Toimivallan siirtoa koskevan kysymyksen osalta voisi siten tulla arvioitavaksi vain kysymys, onko tuomiovallan tai toimivallan luovuttamisessa toiselle valtiolle kyse toimivallan siirrosta toiselle valtiolle. Koska perustuslaki ei perustuslain 94 §:n 2 momentin ja 95 §:n 2 momentin sanamuoto ja lain esityöt sekä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioon ottaen tunnista kyseistä mahdollisuutta, hallitus ei näe tarvetta arvioida kysymystä mahdollisesta toimivallan siirrosta Nato SOFA sopimuksen osalta enempää.”

Esitettyyn juridiseen päätelmään on helppo yhtyä. Kun vuonna 2011 säädetyssä lisäyksessä PL 95,2 §:ään ei ollut kyse mistä tahansa maan täysivaltaisuuden kannalta merkittävästä toimivallan siirrosta ”maan ulkopuolelle”, vaan siirrosta lisäyksessä erikseen osoitetuille tahoille (Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle) , ei lisäyksellä perustuslakiin tuotua normia voida soveltaa toimivallan siirtoihin muille tahoille.

Vaikka edellä esitettyä, säännöstekstiin tarkasti pitäytyvää juridista päätelmää voidaan pitää perusteltuna, voidaan samalla joutua kysymään, kuinka vakuuttava päätelmä on

tässä yhteydessä. Edellä lainatun tekstin mukaisesti voidaan kyllä sanoa, että sopimuksessa on kyse toimivallasta valtioiden välillä tilanteessa, jossa NATOn yhden jäsenvaltion joukkoja on NATOn toisen jäsenvaltion alueella. Nyt käsiteltävänä oleva sopimus ei kuitenkaan ole kahden jäsenvaltion välinen sopimus, vaan NATOn sisäinen, liittokunnan jäseniä sitova sopimus, josta esityksen käsittelyjärjestysperusteluissakin todetaan (s.131): ”Suomen velvollisuus hyväksyä Nato SOFA sopimus ja Pariisin pöytäkirja seuraa suoraan Suomen liittymisestä Naton jäseneksi.” Sopimustekstit määrittelevät varsin tarkoin, mikä on lähettäjävaltion joukkojen (ja liittyvien henkilöiden) asema vastaanottajamaassa. Tilanteittain olisi ilmeisesti mahdollista, että Suomessa olisi samanaikaisesti joukkoja useammasta kuin yhdestä lähettäjävaltiosta, kaikki pääasiallisesti samanlaisten sopimuvelvoitteiden alaisina. Nyt hyväksyttäväksi esitetyt sopimustekstit eivät sellaisinaan ehkä suoraan merkitse toimivallan siirtämistä NATOLle, siis kansainväliselle järjestölle. Sopimukset hyväksymällä Suomi kuitenkin osaltaan hyväksyy sen, että päätösvalta sopimusteksteissä käsitellyissä asioissa on kuulunut ja kuuluu liittokunnalle kansainvälisenä järjestönä eikä liittokunnan jäsenvaltioille kullekin kohdaltaan. Jos tämän päätösvalan sisällöllistä merkittävyyttä arvioidaan, olisi mielestäni ainakin mahdollista katsoa, että se olisi PL 95,2 §:ään 2011 tehdyn lisäyksen mielessä Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivaltaa.

Esityksen käsittelyjärjestysperusteluissa tarkastellaan varsin laajasti ja yksityiskohtaisesti (s. 133-136) kysymystä siitä, miten lähettäjävaltiolle sopimuksen mukaan tulevaa oikeutta käyttää tuomiovaltaa Suomen alueella tulee arvioida Suomen valtiosäännön ja valtiosopimuksen voimaansaattamislain käsittelyjärjestyksen kannalta. Tarkastelu päättyy seuraavaan toteamukseen (s. 136):

”Otaen huomioon, että vaikka vieraan valtion tuomiovallan käyttöä Suomen alueella rajaa osaltaan henkilöpiirin täsmällisyys, on kuitenkin katsottava, että tuomiovallan asiallinen avoimuus ja laajuus antavat lähettäjävaltiolle merkittävästi toimivaltaa Suomen alueella tuomiovallan harjoittamiseen. Edellä esitetyistä syistä johtuen voidaan kokonaisuudessaan arvioida, että lähettäjävaltion oikeus harjoittaa tuomiovaltaa Suomen alueella koskee perustuslakia perustuslain 94 §:n 2 momentissa ja perustuslain 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.”

Päätelmään voidaan mielestäni - esitettyihin perusteluihin tässä enempää menemättä - hyvin yhtyä.

Käsittelyjärjestysperusteluissa käsitellään tämän jälkeen erikseen ja varsin perusteellisesti kuolemanrangaistukseen tuomitsemisen kieltoa (s.136 - 139). Perusteluissa viitataan siihen, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa pevl 6/97 vp käsitelty , NATO:n sopimusvaltioiden ja rauhankumppanuusvaltioiden välisen ns. PfP SOFA sopimuksen voimaansaattamislaki oli voimassa poikkeuslakina. Perusteluissa katsotaan , että tätä perustuslaista aikaisemmin tehtyä poikkeusta ei voida käyttää ns. aukkoteorian merkeissä perusteena sille, että kuolemanrangaistuksen tuomitsemisen kieltoon liittyvä järjestely nyt esillä olevassa tilanteessa voitaisiin hyväksyä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Tähän kantaan on mielestäni syytä yhtyä. - Itse asiakysymyksessä perusteluissa päädyttiin eri suuntiin vievien näkökohtien tarkastelun jälkeen (ja ainakin itselleni lukijana hieman yllättäen) seuraavaan päätelmään (s. 139):

”Kokonaisuus arvioiden on kuitenkin todettava, että vaikka sopimuksen soveltamisessa kuolemanrangaistuksen kieltoon liittyvät perus- ja ihmisoikeushaasteet pyrittäisiin käytännössä ratkaisemaan sopimuksen soveltamisessa tulkinnalla, kuolemanrangaistuksen kiello on ehdoton perus- ja ihmisoikeusvelvoite, eikä oikeudellista ristiriitaa suhteessa perustuslain 7 §:n 2 momenttiin ja Suomea sitoviin kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin voida tulkinnalla täysin poistaa. Tästä syystä hallitus katsoo, että Nato SOFAn VII artiklan 1 kappaleen a kohta koskee tältä osin perustuslakia perustuslain 94 §:n 2 momentissa ja perustuslain 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla .”

Olen päätelmän lopputuloksesta samaa mieltä. Tulkinnalla ratkaisemisen tai tulkinnalla poistamisen torjumisesta puhuminen ei tässä nähdäkseni kuitenkaan palvele tarkastelun selvyyttä. Kuolemanrangaistuksen kiello, josta näissä yhteyksissä on kysymys, on nimenomaan juridinen kiello, juridinen poissuljenta ja sellaisena ehdottomaksi, varauksettomaksi tarkoitettu. Kysymys ei käytännössä liene niinkään ollut kiellon sisällön kyseenalaistamisesta tulkinnalla kuin pyrkimyksistä vaikuttaa käsityksiin kuolemanrangaistustuomioiden (kiellon rikkomisten) todennäköisyydestä. Kun kysymys on kuolemanrangaistuksia koskevasta varauksettomasta juridisesta kiellosta, ei kiellon kannalta ole merkitystä esim.sillä, että sopijaosapuolet ilmoittavat pyrkivänsä kaikin käytettävissään olevin keinoin vaikuttamaan siihen, että kuolemantuomioita ei sopimuksen tarkoittamissa tilanteissa langeteta. Asian voi ehkä ilmaista niinkin, että tämänkaltaisilla ilmoituksilla vaikkapa noottien vaihdon muodossa, voi olla merkitystä valtioiden välisen kanssakäymisen kannalta, mutta niillä ei voi olla merkitystä arvioitaessa, missä järjestyksessä kuolemanrangaistusmahdollisuuden sisältävän valtio- sopimuksen voimaansaattamislaki on Suomessa käsiteltävä.

Käsittelyjärjestystä koskevien perustelujen lopulla hallitus katsoo, että myös Pariisin pöytäkirjan 3 artiklan 2 kappaleen ja 4 artiklan a kappaleen voidaan katsoa koskevan perustuslakia (s. 151). En ole asiaa enempää arvioinut, mutta voin kuitenkin todeta, että en näe syytä olla asiasta eri mieltä.

Käsittelyjärjestystä koskevassa luvussa esitettyjen perusteiden nojalla hallitus esittää lopuksi (s. 152) sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen voimaansaattamista koskevan lain että Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamista tarkoittavan lain säätämistä PL 95 §:n 2 momentin toisessa virkkeessä tarkoitetussa ns. supistetussa perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Edellä esitettyjen näkökohtien valossa ehdotus on perusteltu. Tämä käsitys kuitenkin samalla edellyttää, että voimaansaattamista tarkoittaviin em. lakeihin ei sisälly mitään sellaisia perustuslakia koskevia oikeudellisia velvoitteita, joita ei ole oikeudellisesti edellytetty jo kyseisissä sopimuksissa (Tällaiset ”lisävelvoitteet” voimaansaattamislaissa edellyttäisivät PL 73 §:n mukaisen säätämisyjärjestyksen noudattamista).

Kummankin voimaansaattamislain johtolauseelle esitetään esityksessä sanamuotoa: ”Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 95 §:n 2 momentissa määrätyllä tavalla, säädetään:” Sanamuoto lienee noudatettujen käytäntöjen mukainen (Tässä yhteydessä voidaan kai sivuuttaa pieni epätarkkuus, joka on siinä, että ilmaus ”momentissa määrätyllä tavalla” sulkee piiriinsä myös momentin alussa mainitun käsittelemisen ”tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä”. Noudatetun johtolausekäytännön voidaan sanoa lähtevän siitä, että lain säätämisessä noudatetusta menettelystä mainitaan johtolauseessa erikseen vain, jos on poikettu tavallisesta lainsäätämisyjärjestyksestä.)

Perustuslain 95 §:n 2 momentin sanamuoto sisältää vuonna 2011 säädetyn lisäyksen jälkeen kuitenkin kaksi erityyppistä, mutta samalla kahden kolmasosan enemmistöllä käsiteltävää lakia: Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa koskevat tavalliset lait, jotka rinnastuvat talousarvion ulkopuolisia rahastoja koskeviin, PL 87 §:n mukaan määräenemmistöllä säädettäviin lakeihin, ja perustuslakia

koskevat ns. supistetussa perustuslain säätämijärjestyksessä säädettävät lait, jotka siis merkitsevät poikkeuslain säätämistä. Näiden lakityyppien erillisyyden huomioon ottaminen on aiheellista senkin vuoksi, että vain perustuslaista säädettäviä poikkeuksia koskee PL 73,1 §:n vaatimus, jonka mukaan poikkeuksen tulee olla ”rajattu”. Käytännössä seurattu poikkeuslakien välttämisen periaate ei lähtökohtaisesti koske kansainvälisten velvoitteiden täyttämisen vuoksi välttämättömiä lakeja. - Voidaan ainakin kysyä, olisiko tämä PL 95,2 §:n mukaisesti säädettävien lakien merkittävä tyyppiero – määräenemmistösäännöksen mukaisesti säädetty laki tai poikkeuksena perustuslaista säädetty laki - syytä tuoda jotenkin näkyviin jo johtolauseessa.